

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

dixigroup ANALYTICS
ON DUTY

DIXI GROUP ALERT

ЧИ БУТИ САНКЦІЯМ ЄС ПРОТИ РОСІЙСЬКОГО LNG?

Документ підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у рамках проєкту «Адвокація «зеленого» відновлення України через посилення підтримки України та послаблення російського впливу в ЄС». Відповідальність за зміст цього документа несе ГО «ДІКСІ ГРУП» і за жодних обставин зміст не може вважатися таким, що відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження».

Зміст

Резюме.....	3
Вступ.....	4
Трубопровідні постачання російського газу в Європу.....	5
Зміни після повномасштабного вторгнення росії в Україну.....	6
Розвиток європейської інфраструктури.....	8
Прогнози постачання LNG.....	9
Санкції проти російського LNG: бути чи не бути.....	10
<i>Очікування та реальність.....</i>	<i>10</i>
<i>Позитивні сигнали.....</i>	<i>11</i>

Резюме

У 2022 році через спад у поставках російського газу в Європу, зумовлені переважно «само-санкціями» (власними діями «Газпрому» та уряду РФ), політичними рішеннями окремих держав та іншими обставинами (вибухи на «Північних потоках»), ціни стрімко зросли.

Незважаючи на те, що зараз ми спостерігаємо заспокоєння ринку, експерти Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) вказують на [зберігання ризику](#), що обмежений обсяг поставок може знову підвищити ціни, якщо виникнуть нові зриви у поставках або якщо зимові погодні умови в Європі або на північному сході США будуть суворими.

Скоріш за все, ринок газу залишиться нестійким у 2024 році до наступної хвилі поставок в 2025-2026 рр., коли почнуть діяти довгострокові контракти та заходи по зниженню попиту на газ принесуть довгострокові результати. З іншого боку, санкції проти російського скрапленого природного газу (LNG) могли би позбавити росію значної частки надходжень, які за більше 600 днів війни [складають](#) в середньому 116 млн євро на день. Ці гроші росія використовує для виготовлення зброї та утримання армії у війні проти України.

Поки що основною рушійною силою ембарго по відношенню до російського LNG є Сполучені Штати. 12 грудня 2023 року [запроваджено](#) обмеження проти проєкту в Усть-Лузі (у санкційні списки додано ТОВ «Північні технології», АТ «Казанський завод компресорного машинобудування» і ТОВ «Газпром Лінде Інжиніринг»). Це вже 3 раунд санкцій: на початку листопада 2023 року США [додали](#) в санкційні списки російський проєкт Arctic LNG-2, а у вересні 2023 року [розширили санкційний список](#), включивши до нього Arctic Transshipment – спільне підприємство концерну «Новатек» та французької Total Energies.

Скорочення трубопровідних поставок з РФ призвело до збільшення імпорту країнами ЄС російського LNG. У січні-липні 2023 року країни Європейського Союзу [купили](#) 22 млрд кубометрів скрапленого природного газу з РФ. При цьому [дані Євростату](#) свідчать, що росія зберігає за собою друге місце в обсягах поставок LNG.

Ці протиріччя разом зі складністю затвердження спільних рішень в ЄС через потужний російський вплив на окремі країни стримують введення заборони на постачання всіх без

виключення російських енергетичних ресурсів. Разом з тим, вже зараз можна констатувати успіхи країн ЄС у багатьох напрямках зміцнення безпеки постачання газу, що активізувались у відповідь на кризу 2022 року:

- диверсифікації постачань;
- створенні запасів у сховищах;
- скороченні споживання;
- укладанні нових довгострокових контрактів;
- розвитку інфраструктури для регазифікації (прийому LNG);
- запуску механізму спільних закупівель.

На підставі цього можна вважати, що необхідне підґрунтя для повної відмови від російського газу вже створено. Для запровадження санкцій ЄС проти російського LNG не вистачає тільки консолідованої позиції всіх країн. Частково цю ситуацію може вирішити можливість введення ембарго окремо кожною країною-членом ЄС, проте ефективність таких «часткових» санкцій буде значно нижча. Стабільне проходження зими 2023-2024 рр. може стати індикатором того, що всі прийняті заходи працюють, і реальним поштовхом для встановлення обмежень щодо російського LNG.

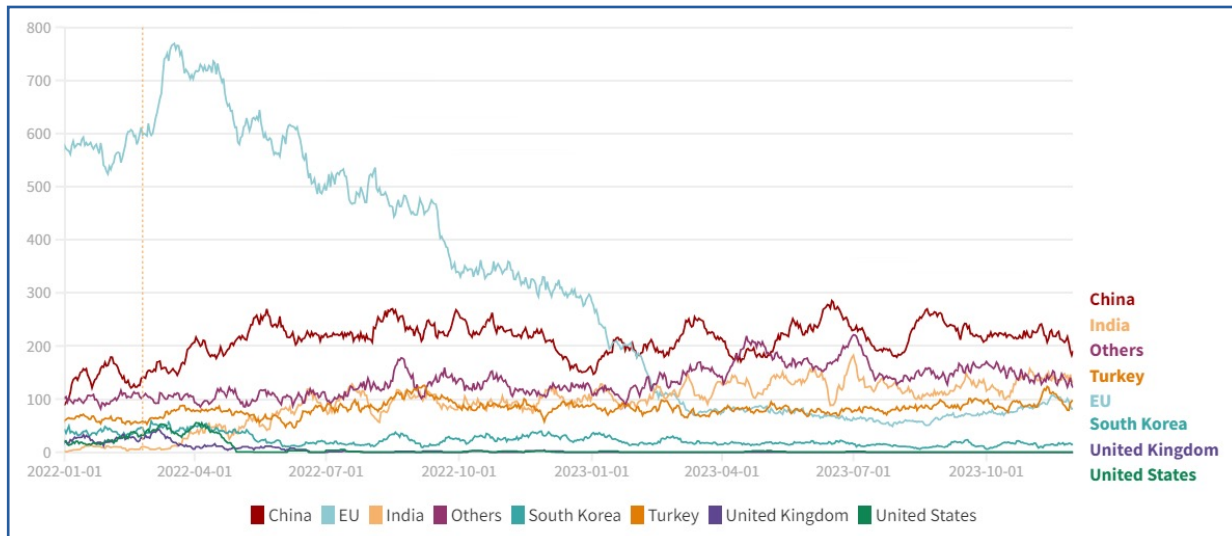
Посилення тиску проти РФ в нафтогазовій сфері залишається першочерговою задачею майбутніх санкцій, оскільки валютні надходження від продажу нафти і газу як і раніше є основою, на якому все ще тримається російська економіка. В силах США та інших країн коаліції G7+ створити умови, щоб запровадити в ЄС заборону на імпорт та перевалку російського LNG.

Вступ

За [даними](#) Global Witness, тільки з січня по липень 2023 року країни Європейського Союзу купили 22 млрд кубометрів російського скрапленого природного газу (LNG). До кінця року на купівлю LNG із рф ЄС витратить приблизно 5,29 млрд євро. Ці кошти прямо

надходять в російський бюджет, тому купівля російського LNG є безпосереднім фінансуванням війни росії проти України. У 2024 році російські витрати на «оборону» вперше в сучасній історії [перевищать](#) соціальні витрати.

Щоденні доходи росії від продажу викопного палива в розрізі країн поставок, млн євро

Джерело: [CREA](#)

Згідно з [даними](#) російського Мінфіну, до держбюджету рф від нафтогазової галузі з січня по листопад 2023 року надійшло 8,22 трлн руб. (майже 91,3 млрд дол.). Зниження обсягу доходів від продажу нафти порівняно з минулорічними показниками становило 22,8%. [Відхилення](#) фактично отриманих нафтогазових доходів від очікуваних за підсумками листопада 2023 року становило -117,2 млрд руб. (-1,3 млрд дол.). Ці дані вказують на ефективність санкційного тиску країн коаліції, що запровадили режим граничних цін на російські нафту і нафтопродукти, попри прогалини та лазівки, які використовуються країною-агресоркою для обходу санкцій.

Проте гроші європейських країн продовжують надходити в російську федерацію, хоча і в менших обсягах. Протидіяти цьому можна лише повністю відмовившись від енергетичних ресурсів Кремля, і наступним логічним кроком тут повинна стати відмова від купівлі російського LNG.

Минулого року ЄС [поставив на меті](#) прискорити декарбонізацію та значно зменшити попит на газ. Такі заходи повинні створити підґрунтя для

повної відмови від російського ресурсу, і вони мали успіх. Проте, коли поставки LNG почали замінювати втрачені обсяги трубопровідного імпорту з рф, стало зрозуміло, що значна частка нового ресурсу має все те ж російське походження.

Купівля LNG в росії – не єдина проблема, з якою зіткнулось керівництво ЄС. За [даними](#) Financial Times, більше 20% російського LNG, що надходить до Європи, далі експортується на інші континенти. Таке використання європейської інфраструктури для перевалки збільшує доходи Кремля та дозволяє будувати ефективну логістику до таких країн як Китай, Японія та Бангладеш.

Обмежуючі заходи проти російського LNG могли бути прийнятими у 12-му санкційному пакеті: з такими пропозиціями [виступали](#) Польща та країни Балтії. До заборони на імпорту російського LNG до Європи [закликають](#) Міжнародна робоча група з питань російських санкцій, українське [експертне середовище та громадські організації](#). Проте на рівні ЄС компромісу досі не знайдено.

Трубопровідні постачання російського газу в Європу

Стабільне та надійне постачання газу є запорукою зміцнення енергетичної безпеки. Проте важливу роль в цій «формулі» відіграє диверсифікація джерел. Енергетична криза, яка спостерігалась в Європі після повномасштабного вторгнення, викликана значною залежністю країн ЄС від російських енергетичних ресурсів: [до 43% імпорту газу](#) до повномасштабного вторгнення надходило саме із росії. Можливості «Газпрому» постачати газ на захід дуже потужні та простягалися одразу [кількома шляхами](#):

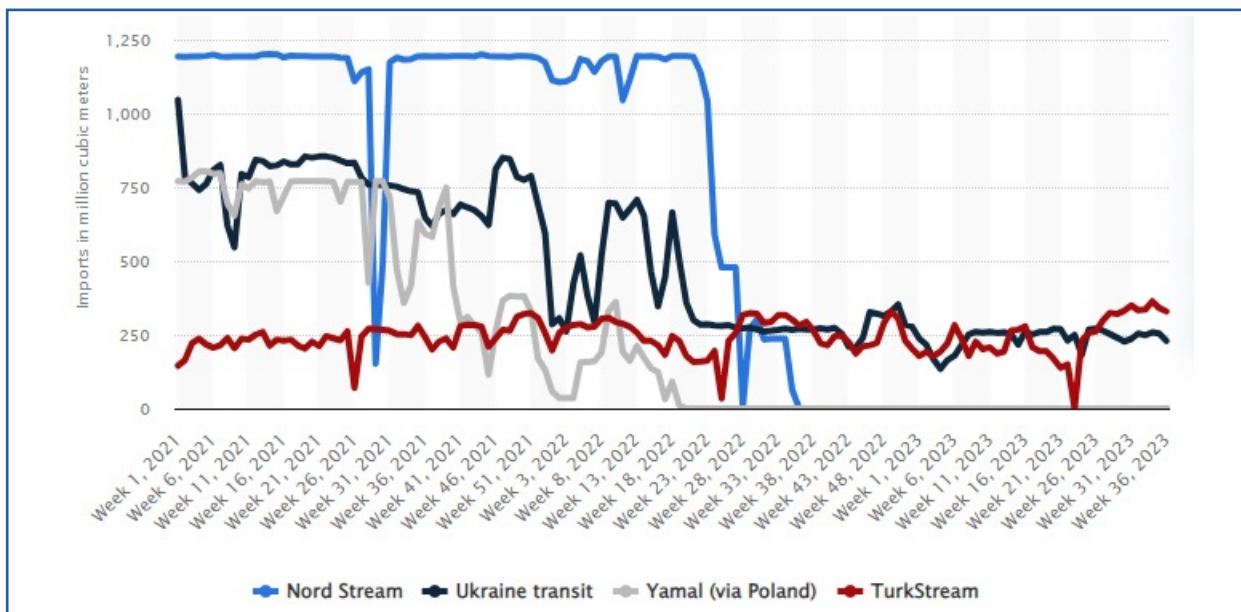
- Газопровід «Ямал-Європа», що проходить через територію Білорусі та Польщі, потужністю 33 млрд кубометрів на рік;
- Газопровід «Північний потік-1», що проходить через Балтійське море та має потужність 55 млрд кубометрів на рік. Подвоїти потужність цього напрямку повинна була друга нитка («Північний

потік-2»), яка так і не була запущена в експлуатацію;

- Газопровід «Турецький потік», що проходить по дну Чорного моря і далі через територію Туреччини та Болгарії, потужністю 31,5 млрд кубометрів на рік;
- Українська ГТС, яка була основним транзитним коридором для російського газу та в пікові роки могла доставляти до 140 млрд кубометрів щорічно, в останні роки [транспортує](#) навіть менше за мінімальні контрактні обсяги в 40 млрд кубометрів на рік.

Найбільшими покупцями російського газу в ЄС були Німеччина, Італія та Польща. Також росія має змогу експортувати ресурси через газопровід «Блакитний потік», який з'єднує росію і Туреччину та має потужність 16 млрд кубометрів на рік.

Обсяги постачання російського трубопровідного газу по різних маршрутах, млн куб м.

Джерело: [Statista](#)

2021 рік став для російського «Газпрому» рекордним. Державній корпорації [вдалось отримати](#) 2,2 трлн рублів чистого прибутку, що в перерахунку на середньорічний курс склало більше 25 млрд євро. Домінування «Газпрому» на європейському ринку викликало стурбованість щодо такої залежності від російської федерації, проте усвідомлення реальної необхідності диверсифікації постачання газу прийшло лише напередодні повномасштабного вторгнення, коли країна-агресорка почала збирати війська біля українських кордонів.

На той час [оцінки експертів](#) зводились до того, що дві третини російського газу можуть бути

заміщені, зокрема збільшенням частки LNG. Такий імпорт міг би покрити до 15% дефіциту поставок у разі повного припинення роботи трубопроводів з росії. Також оцінювалось, що додаткові обсяги газу можна отримати за рахунок збільшення обсягів надходження газу по трубопроводах з Норвегії, Великої Британії та Північної Африки. [Повідомлялось](#), що Сполучені Штати у січні 2022 року вели перемовини з країнами, які експортують енергетичні ресурси, щодо можливості перенаправлення додаткових обсягів поставок у разі, якщо росія вторгнеться до України. Проте реальні кроки по диверсифікації поставок газу в Європу були здійснені вже після 24 лютого 2022 року.

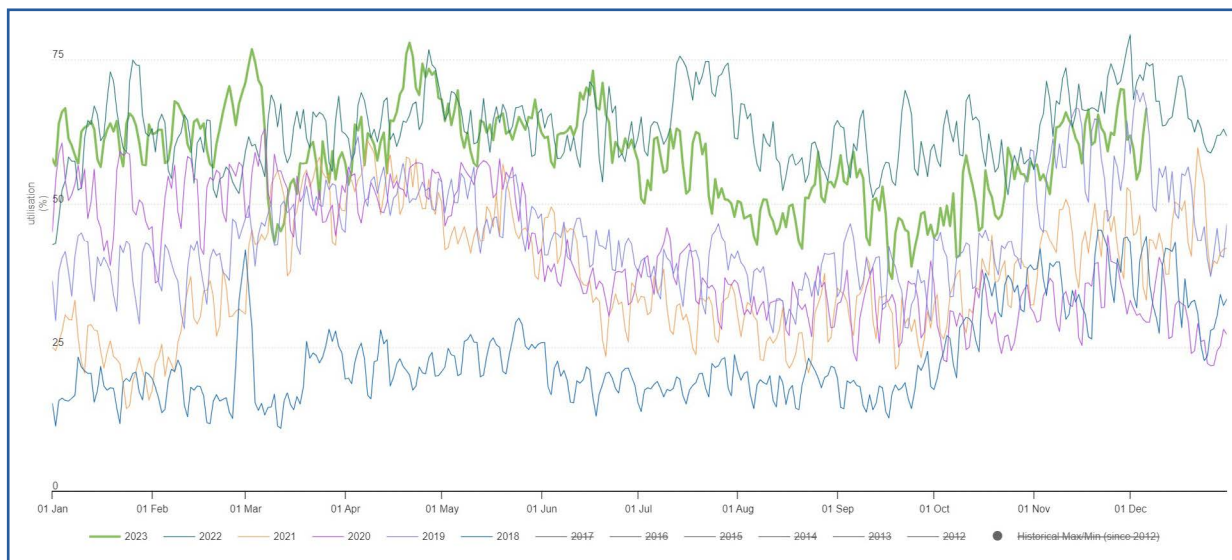
Зміни після повномасштабного вторгнення росії в Україну

Різке припинення постачання російського трубопровідного газу після початку масштабної російської агресії значно збільшило залежність країн ЄС від постачання LNG. [Основними джерелами](#) забезпечення країн ЄС природним газом є Норвегія та постачальники скрапленого природного газу.

Важливу роль у спроможності країн ЄС швидко замінити російський трубопровідний

газ зіграло введення в роботу додаткових потужностей з прийому LNG. Із 2022 року [було додано](#) 36,5 млрд кубометрів нових потужностей з регазифікації: введено в роботу 6 нових терміналів та розширено можливості з прийому LNG діючих об'єктів. Проте існує і зворотній бік медалі – значна частка LNG, який надходить в ЄС, все ще купується в російській федерації.

Завантаженість терміналів LNG в Європі, %

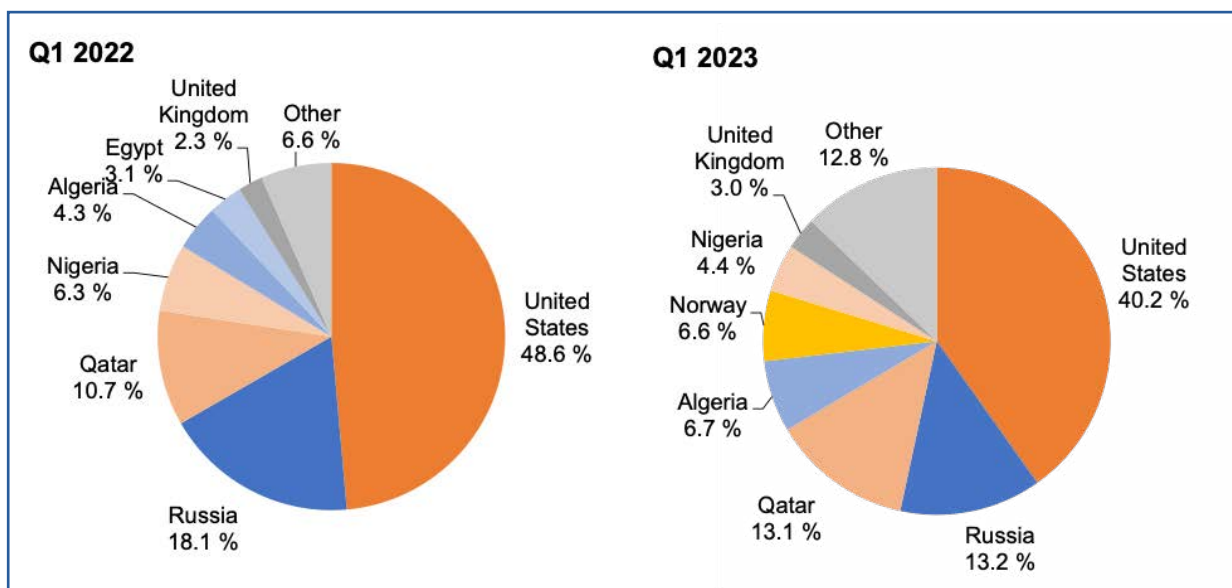

Джерело: [GIE AISBL](#)

[Дані Євростату](#) свідчать про те, що найбільші обсяги скрапленого природного газу надходять до країн ЄС із США, але росія зберігає за собою друге місце. Частка поставок, які дають змогу Кремлю отримувати надходження

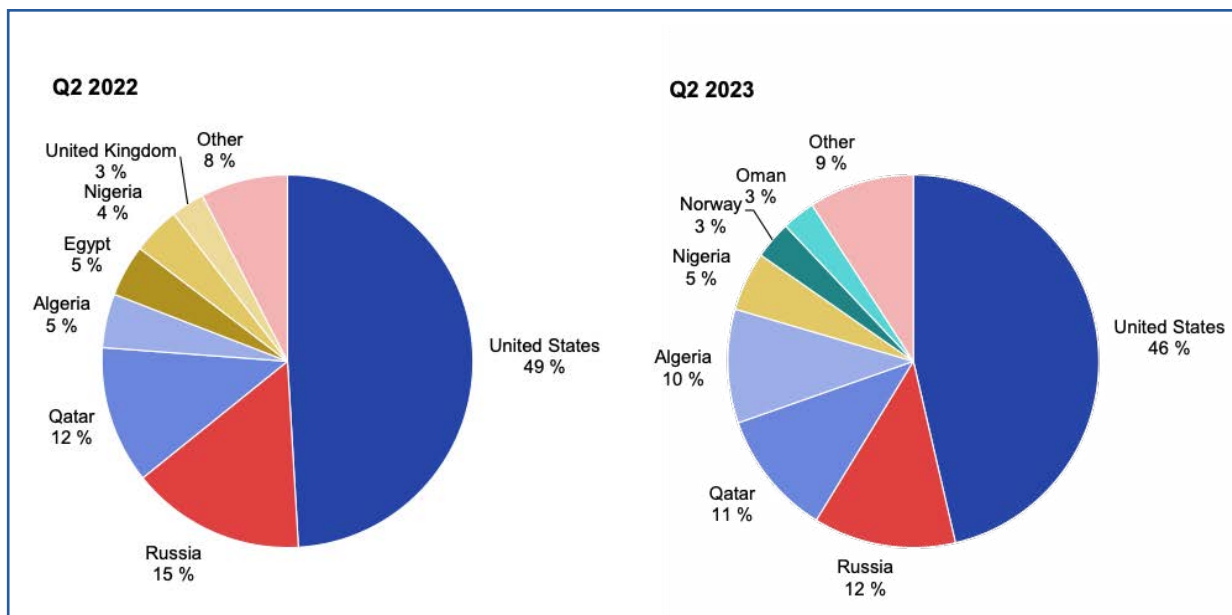
в бюджет, у першому та другому кварталах 2023 року зменшилась на 5% та 3%, відповідно, у порівнянні з аналогічними періодами 2022 року.

Імпорт LNG в ЄС за країною-постачальником за перший квартал 2022-2023 рр.

Джерело: [Eurostat](#)

Імпорт LNG в ЄС за країною-постачальником за другий квартал 2022-2023 рр.

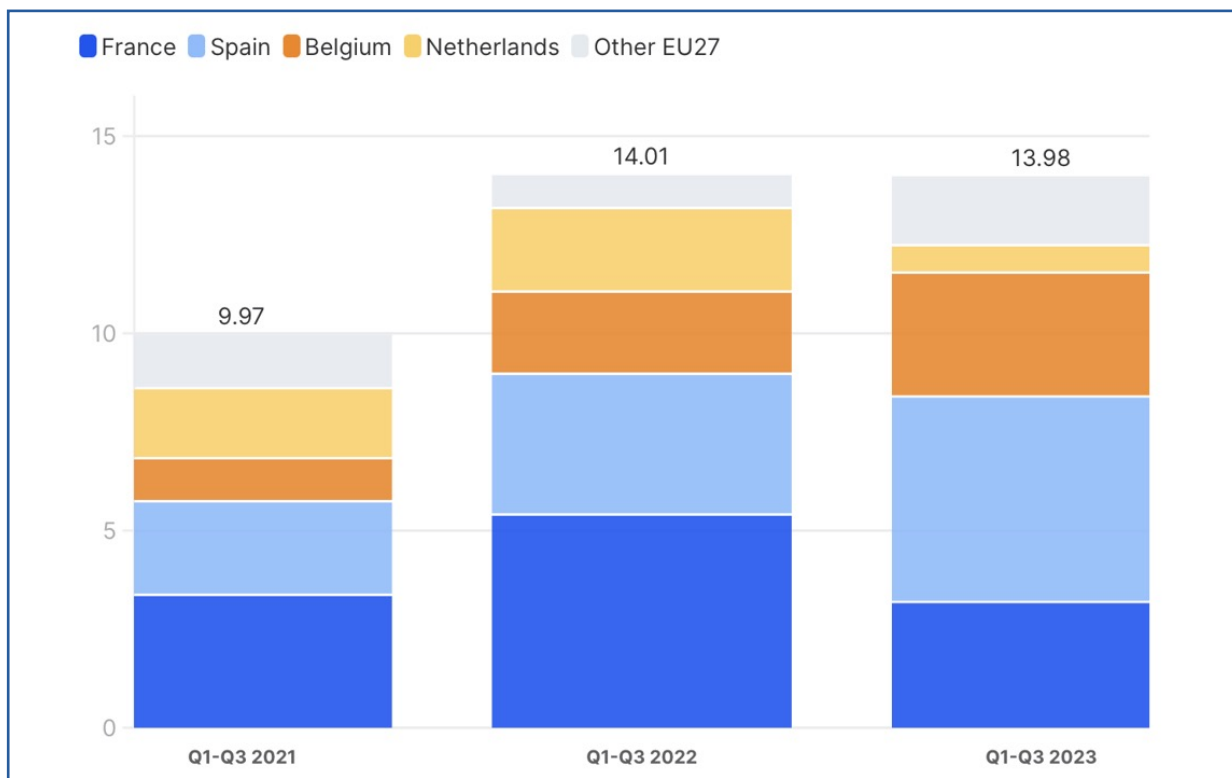

Джерело: [Eurostat](#)

Статистичні дані також [вказують](#), що за результатами перших трьох кварталів року Іспанія є найбільшим отримувачем російського LNG. Також значні обсяги ресурсу надходять на термінали Бельгії та Франції. На ці країни

припадає 88% імпорту російського LNG у 2023 році. Останні [оцінки](#) свідчать про те, що такий «бізнес» країн ЄС поповнює російський бюджет щомісяця приблизно на 1 млрд дол.

Постачання російського LNG в ЄС, млрд куб. м

Джерело: [Global LNG Hub](#)

У Росії є чотири [діючих](#) експортні LNG-термінали: три в Атлантичному басейні («Ямал СПГ», «Газпром СПГ Портовая» і «Кріогаз-Висоцьк СПГ») і «Сахалін-2» в Тихоокеанському. «Ямал СПГ» є найбільш потужним (17,44 млн т на рік), за ним йдуть «Сахалін-2» (10,8 млн т на рік), інші є середньотонажними («Газпром СПГ Портовая» - 1,5 млн т на рік, «Кріогаз-Висоцьк СПГ» - 0,66 млн т на рік). На стадії будівництва перебувають Arctic LNG-2 (19,8 млн т на рік) та «Балтійський СПГ» (13 млн т на рік).

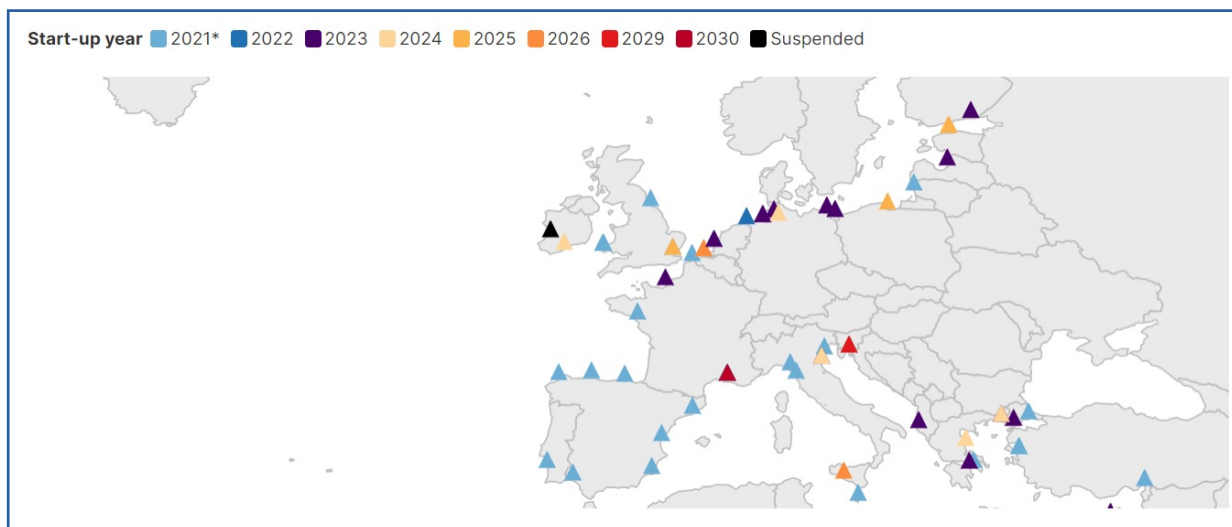
Розвиток європейської інфраструктури

Поступова відмова від російського трубопроводного газу збільшила залежність країн ЄС від постачання LNG та, відповідно, від доступності потужностей терміналів з його прийому і регазифікації. Наразі європейська мережа LNG-терміналів [складається](#) із 36 діючих об'єктів, 4 з яких планується модернізувати найближчим часом. До 2030 року планується ввести додаткові 106 млрд кубометрів потужностей, більша частина яких буде припадати на нові проєкти. Зараз в стадії планування або будівництва знаходиться 17 нових LNG-терміналів.

Скраплений природний газ, який постачається в Європу, виробляється переважно на «Ямал СПГ». Відвантаження нових партій відбувається постійно: за рік європейські порти отримують приблизно 200 таких вантажів, як для постачання на внутрішній ринок, так і для забезпечення подальшого транзиту. Головною базою для перевалки виступає бельгійський порт Зеебрюгге.

Як вказує ENTSOG в оцінках безпеки постачання газу ([Winter Outlook 2023-2024](#)), тільки з другої половини 2022 року нові плавучі регазифікаційні термінали були побудовані в Німеччині, Фінляндії, Нідерландах та Італії, що сприяло підвищенню енергетичної безпеки ЄС. Згідно з [даними IEEFA](#), у перші 9 місяців 2023 року завантаженість LNG-терміналів в Європі склала в середньому 58%. Найнижчі обсяги газу надходили до Piombino (Італія), Ostsee (Німеччина), та іспанських терміналів Barcelona, Cartagena та Sagunto. Найбільший попит спостерігався на потужності терміналів Krk (Хорватія), Rovigo (Італія), Gate (Нідерланди), Swinoujscie (Польща) та Bilbao (Іспанія).

Існуючі та заплановані до вводу в експлуатацію LNG-термінали в Європі

Джерело: [IEEFA](#)

ЄС має наміри працювати над розширенням потужностей і трубопроводних мереж у напрямку маршрутів імпорту з Каспійського регіону. Також, посилення зв'язків між газотранспортними системами Німеччини та Австрії, Бельгії, Чехії та Нідерландів, а також між Іспанією та Францією буде сприяти гнучкості імпорту LNG до центральної частини Європи, що раніше залежала від російського ресурсу.

В липні 2023 року Європейська комісія [схвалила](#) виділення 40 млн євро на будівництво наземного LNG-терміналу в німецькому Брунсбюттелі. Потужність об'єкта складе 10 млрд кубометрів на рік і буде вміщувати потужності для імпорту, зберігання та розподілу газу. Планується, що термінал буде введений в експлуатацію вже у 2026 році. 18 жовтня 2023 року TotalEnergies LNG Services (Франція) [розпочала](#) етап введення в експлуатацію свого

нового LNG-терміналу в Гаврі. Це лише частина прикладів нових об'єктів з регазифікації. Як уже згадано, всього до 2030 року планується запустити 106 млрд кубометрів нових потужностей.

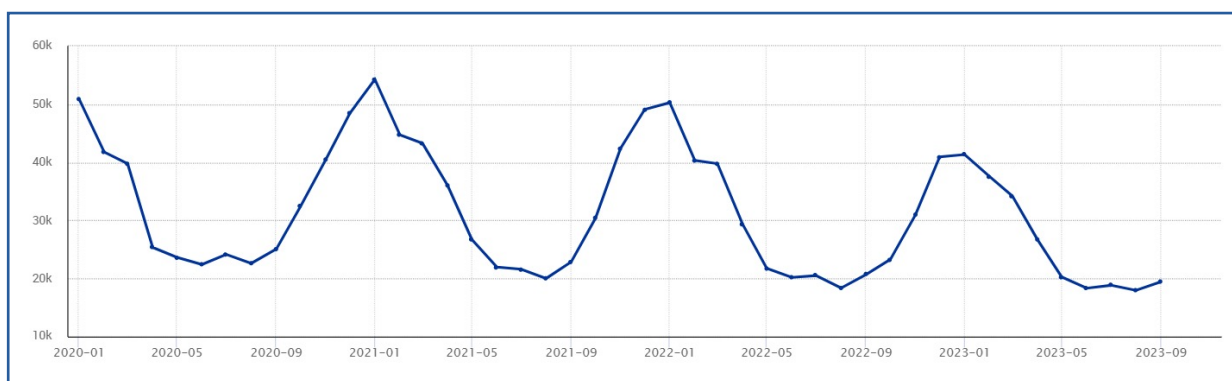
Реалізація всіх запланованих проєктів [призведе](#) до зростання потужностей з регазифікації LNG до значення більше 406 млрд кубометрів. Цей показник охоплює 27 країн Європейського Союзу, Велику Британію, Туреччину та Албанію.

Прогнози постачання LNG

Навіть найскромніші [оцінки MEA](#) свідчать про зниження частки росії на світовому ринку газу із 30% у 2021 році до 15% до 2030 року. Аналогічні тенденції можна спрогнозувати і для європейського континенту. Імплементация [плану REPowerEU](#) в найближчі роки призведе до подальшого скорочення споживання газу в ЄС – принаймні, саме російського ресурсу. За період із серпня 2022 року до березня 2023 року ЄС [прозвітував](#) про зменшення споживання

на 17,7% порівняно із середнім значенням аналогічних періодів за попередні 5 років. Таке скорочення відбулось, в тому числі за рахунок того, що [прискорилися](#) темпи розгортання ВДЕ-установок. У 2022 році було встановлено 16 ГВт вітроелектростанцій і 41 ГВт сонячних електростанцій, що на 46% і 47% більше, ніж у 2021 році. Це дозволило заощадити приблизно 11 млрд куб. м газу.

Динаміка споживання газу в ЄС-27, млн куб. м

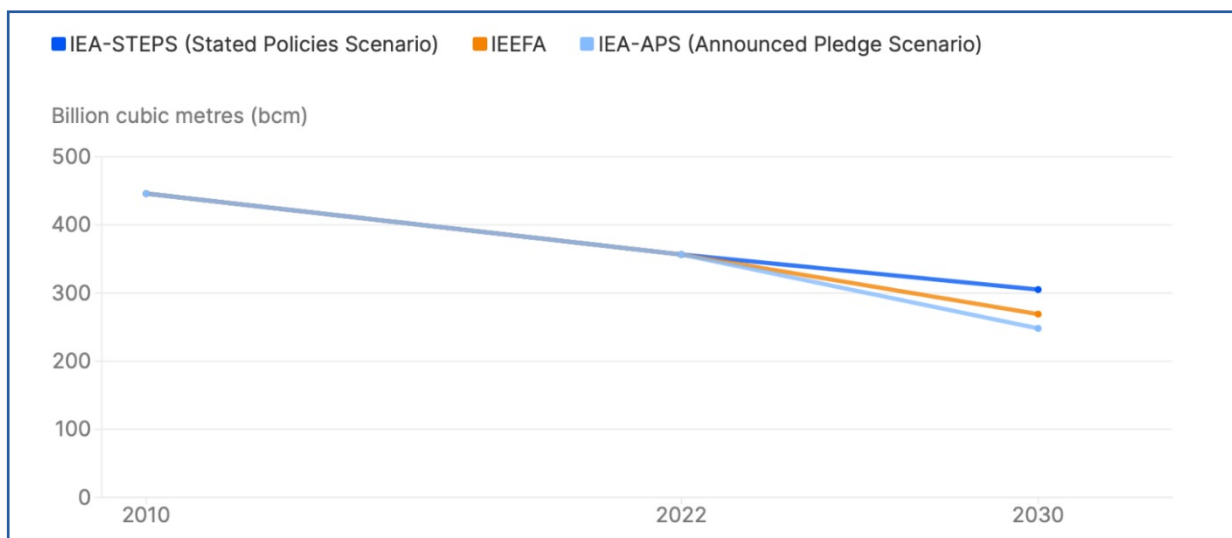

Джерело: [Eurostat](#)

В IEEFA [прогнозують](#), що у 2030 році попит на скраплений природний газ в Європі залишиться в межах 150 млрд кубометрів. У разі реалізації такого сценарію, невикористані

потужності з регазифікації складуть 256 млрд кубометрів, або більше 60%. При цьому загальне споживання газу в країнах ЄС опуститься нижче 400 млрд кубометрів.

Прогноз споживання газу в ЄС, за різними сценаріями

Джерело: [IEEFA](#)

Як влучно [вказують](#) експерти МЕА, «золотий вік газу» буде наближатися до свого кінця – після проходження піку у 2030 році попит буде спадати. «Зелена» трансформація сприяє відмові від використання газових установок

для виробництва тепла і електричної енергії. В розвинутих економіках їм на заміну приходять теплові насоси, сонячні та вітрові електростанції.

Санкції проти російського LNG: бути чи не бути

На початку листопада 2023 року Сполучені Штати [додали](#) в санкційні списки російський проєкт Arctic LNG-2. Учасниками проєкту є російський «Новатек» (60%), а також французька TotalEnergies, китайські CNPC і CNOOC, японський консорціум Mitsui і Joggmec (по 10%). [Останні оцінки](#) свідчать, що такі обмеження потенційно можуть позбавити Росію 3-4% частки ринку СПГ, на яку раніше претендував «Новатек». Передбачалося, що реалізація Arctic LNG-2 дозволить росії збільшити виробництво скрапленого газу більше ніж утричі вже до 2030 року.

Планувалось, що Arctic LNG-2 [буде складатись](#) з трьох виробничих ліній загальною потужністю 19,8 млн тонн на рік. Власником активів є саме ТОВ «Арктик СПГ 2», проти якого і запроваджено обмежувальні заходи. Станом на кінець 2022 року загальна готовність проєкту [оцінювалась](#) «Новатек» у 73%, а перша виробнича лінія була побудована на 95%. Для забезпечення газом першої лінії було підготовлено 79 свердловин.

12 грудня 2023 року США оголосили новий пакет санкцій, частиною якого [стали](#) обмеження проти компаній, які залучені до будівництва «Балтійський СПГ» в Усть-Лузі: ТОВ «Північні технології», АТ «Казанський завод компресорного машинобудування» і ТОВ «Газпром Лінде Інжиніринг». Черговий раунд американських санкцій проти російського LNG вказує на серйозність намірів зі скорочення можливостей РФ виробляти та експортувати енергетичні ресурси.

Запровадження санкцій проти російських амбітних проєктів є знаковими саме тому, що це перші санкції, які безпосередньо стосуються постачання LNG до Європи. Адже власне повне ембарго на російський ресурс запровадили лише США, Велика Британія та Австралія. Проте для того, щоб повністю заблокувати постачання російського LNG в Європу, необхідно запровадження санкцій на рівні ЄС. На початковому етапі підготовки 12-го пакету санкцій [повідомлялось](#), що Польща та країни Балтії пропонують накласти ембарго на поставки російського LNG, проте як показав час, такі пропозиції поки не знайшли загальної підтримки.

Очікування та реальність

Українські експерти та громадські активісти наполегливо [закликали](#) ЄС включити LNG у 12-й пакет санкцій, але поки це питання залишається поза дужками. [Заява міністра енергетики Іспанії](#) (головуюча країна в Раді ЄС), яка прозвучала у вересні 2023 року, чітко вказує на те, що Європейський Союз не має короткострокового плану щодо заборони російського LNG. Іспанія головує в ЄС до кінця грудня 2023 року, що дозволяє саме цій країні, яка стала другим найбільшим покупцем російського LNG у світі, визначити пріоритетність прийняття рішень.

ЄС зможе знайти альтернативу для заміщення російського LNG. Цьому сприятимуть:

- Подальше скорочення попиту на газ. У 2022 році ЄС [знизив](#) споживання газу на 13% порівняно із 2021 роком. Також, у період із серпня 2022 року до березня 2023 року зниження споживання досягло 18% порівняно із середніми даними аналогічних періодів 2017-2021 рр. Наприкінці березня 2023 року Рада ЄС [досягла](#) політичної згоди щодо пропозиції продовжити ще на рік добровільну мету держав-членів скоротити попит на газ на 15%. За оцінками E3G, до 2030 року споживання газу внаслідок виконання кліматичних зобов'язань ЄС може [зменшитися](#) на 35%, а за повної реалізації заходів REPowerEU – на 52%.
- Прискорення програм розгортання ВДЕ. Цьому сприятиме реалізація оновленої [Директиви \(ЄС\) 2023/2413](#), яка набула чинності 20 листопада 2023 року. Новий документ встановлює загальну ціль ЄС до 2030 року щодо ВДЕ в кінцевому енергоспоживанні: щонайменше 42,5% та оптимальний показник 45%.
- Нові довгострокові контракти на постачання LNG.
- Запровадження інструментів для оптимізації закупівель газу (AggregateEU).

В частині укладання нових угод кінець року приніс багато новин. У листопаді 2023 року стало відомо, що компанія Chevron [веде перемовини](#)

щодо укладення довгострокових контрактів на постачання скрапленого природного газу. Також раніше повідомлялось про 3 контракти, підписані катарською компанією QatarEnergy, які передбачають значне розширення виробництва LNG. [Укладені в жовтні угоди](#) є найбільшими та найдовшими для Катару в європейському напрямку:

- Угода між QatarEnergy та Shell передбачає постачання 3,5 млн т LNG в Нідерланди через порт Роттердама. Термін дії угоди – 27 років, перші поставки відбудуться у 2026 році.
- Угода про постачання до 3,5 млн т скрапленого газу до Франції. Термін контракту – 27 років.
- Угода на постачання LNG також [укладена](#) Катаром з італійською компанією Eni. Підписантом контракту з боку постачальника виступило спільне підприємство QatarEnergy LNG NFE, яке буде забезпечувати до 1,5 млрд кубометрів газу на рік, починаючи з 2026 року. Нова угода є розширенням співробітництва Італії та Катару: останній постачає LNG в європейську країну з 2007 року в обсязі 2,9 млрд кубометрів.

Варто зазначити, що зараз контракти на постачання LNG в ЄС [мають](#) термін дії не більше 5 років. Така тривалість пояснюється значною часткою невизначеності європейського ринку, в тому числі попитом на ресурс у довгостроковій перспективі з огляду на амбітні плани країн ЄС по зменшенню споживання викопного палива.

Ще одним фактором, який має вплив на безпеку постачання LNG, є світова конкуренція.

Cornwall Insight у [жовтневому звіті](#) вказують, що до 2025 року очікується лише мінімальне зростання світових поставок LNG, тому зростання попиту на газ в Китаї може посилити конкуренцію. У поєднанні з глобальними подіями, що підвищують оптові ціни, це може зробити Європу вразливою до дефіциту цієї та наступної зими.

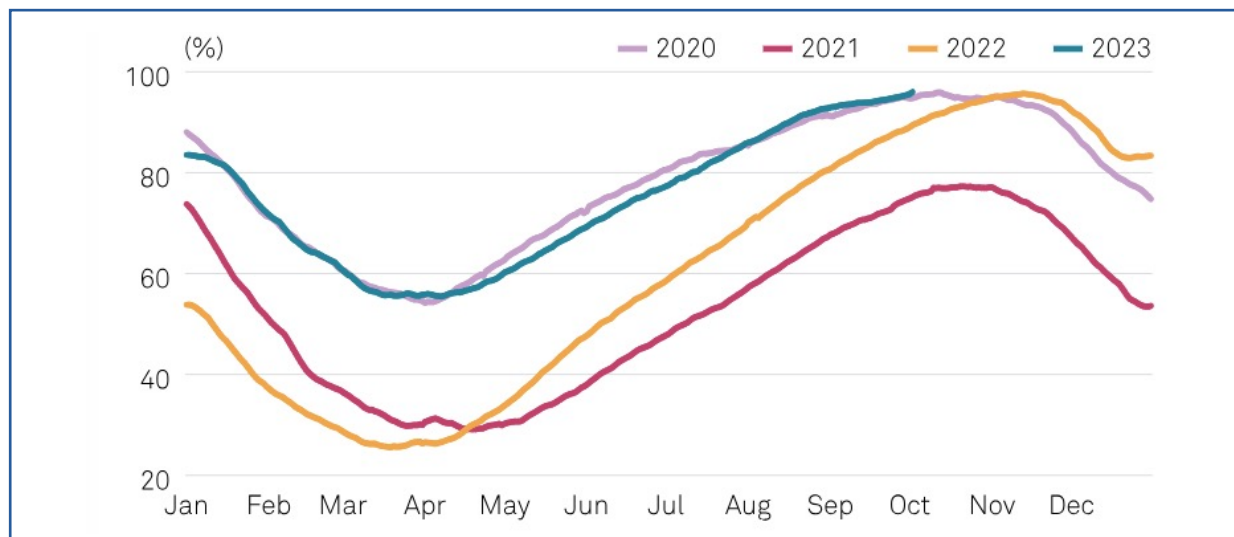
Позитивні сигнали

Можна припустити, що саме побоювання щодо стабільності постачання LNG в Європу та різкі цінові стрибки у відповідь на новини про недоступність експортних терміналів (напр., через [страйки](#) в Австралії) є основними факторами, які стають на заваді встановленню заборони на імпорт російського ресурсу.

Укладання довгострокових контрактів, хоча і є дискусійними з точки зору досягнення цілей кліматичної нейтральності, проте є сигналом того, що країни ЄС створюють нові надійні ланцюги постачання LNG. Також знижує ризики зриву постачань механізм спільних закупівель Aggregate EU. У жовтні 2023 року було проведено вже [третій раунд](#) метчингу заявок покупців та пропозиції. Рівень сукупного попиту, заявлений на Енергетичну платформу ЄС, свідчить про постійне зростання обсягів протягом трьох раундів.

Результатом зусиль по диверсифікації постачання газу в ЄС стало рекордне заповнення сховищ. Загальний обсяг запасів є [найвищим](#) за останні 5 років та досяг 1091 ТВт·год. Цьому сприяв високий рівень газу у сховищах наприкінці минулої зими (56%), а також відчутне зниження споживання.

Рівень заповненості газових сховищ в ЄС

Джерело: [SPG Global](#)

У зимовому прогнозі ENTSOG з безпеки постачання газу вказано, що значні запаси разом з розширенням інфраструктури по прийому LNG зменшують залежність від російських енергоресурсів та зміцнюють енергетичну безпеку. При цьому, у документі зазначається важливість підтримки високого рівня запасів, оскільки ранній відбір великих обсягів може негативно вплинути на гнучкість системи. У разі повного припинення постачання російського газу (як скрапленого, так і трубопровідного) в Європу можуть знадобитись додаткові заходи, зокрема додаткові поставки з інших джерел та скорочення попиту. Серед допоміжних заходів збільшення гнучкості зберігання вказується можливість використання українських газових сховищ за умови, що такий газ можна буде відібрати протягом зимового сезону.

Ще один позитивний сигнал – рішучість союзників у протидії російському енергетичному шантажу. У грудні 2023 року досягнута [попередня політична згода](#) законодавців ЄС щодо проєкту Регламенту, який встановлює правила для внутрішнього ринку відновлювальних та природного газів, а також водню. Серед іншого, це дозволить країнам-членам ЄС самостійно забороняти імпорту LNG з Росії та Білорусії. Це може стати ефективним інструментом для подальшого послаблення позицій Кремля на європейських ринках і не потребує складного консенсусу 27 країн-членів ЄС.

Звісно, потенційна заборона купівлі російського LNG не є повним вирішенням проблеми. Ресурс, що надходить в європейські порти та [перевантажується](#) для поставок на інші ринки, забезпечуючи Кремль зручною логістикою до ринків збуту, повинен також потрапити під заборону. Українські громадські організації ще 30 жовтня [звернулись](#) до уряду Бельгії із закликом заборонити перевалку російського LNG, яка сприяє глобальній торгівлі російським ресурсом.

Всі перелічені фактори можна вважати сигналами, які вказують на те, що ЄС на рівні більшості країн-членів готується до повної відмови від російського газу. Цьому сприяють успіхи в реалізації плану REPowerEU, який проте [має ще досягти](#) цілей в частині заміщення російського газу відновлюваними джерелами енергії.

Проте важливо розуміти, що зволікання із запровадженням заборони на імпорту та перевалку російського LNG обходиться дуже дорого: [за даними звіту CREA](#) за листопад 2023 року доходи Кремля від експорту скрапленого

природного газу зросли на 5% (2,5 млн євро на день), а всього із 24 лютого 2022 року ЄС [сплатив](#) РФ за газ більше 77 млрд євро, тобто в середньому 116 млн євро на день. На кошти, які Кремль отримує від продажу енергетичних ресурсів, не тільки щоденно виробляються ракети та дрони, але й ведеться серйозна політична гра на посилення проросійських голосів в країнах ЄС, що не тільки загрожує Україні, але й шкодить інтересам самих країн.